

Tündérbert volt az a völgy, csupa jó ember otthona. Akkor kelt fel a Nap, amikor ott volt az ideje, aztán addig kenegette meleg háját a fehér házak falára, a téglakémények kormos végére, amíg a csorda az oldalban legelt, és este nyugovóra tért, mint régen, amikor útját a végtelen, zord hegység közepére lsten, remegő ujjával behúzta. A vizek járása a szelekét követte, és ebben a megszokott rendben, a kavicsos földből minden évben ugyanakkor bújtt elő a medvehagyma és a törökbúza zsenge hajtása. Helyükön voltak a kövek, a köveken a házak, és fölöttük a dombokon az erdők, az emberek pedig kisimult arccal tekintettek az égre, hogy ilyen hosszú időn keresztül megoltalmazta őket a Héthalom völgyei közé beosonó rossztól. A gyermekek a frissen szántott földeken rohangáltak naphosszat. Ha megszemlítették, ittak a patakából, ha megéheztek, erdei gyümölcsöt gyűjtöttek, vagy a tehének bodzazú tejéből ittak a tisztásokon. Ha akadtak is gonoszkodások időnként, csak a felindultság műve volt, bölcsen hunytak tehát szemet fölötte, jó volt egymástól függni, együtt lenni, jó volt itt, és nem máshol élni. Hírek jöttek ugyan Berdyansk felől, hogy többet élnek ott az emberek, és olyan pityóka terem, amit nem kíván a sávós bogár, de senki sem kíváncsított oda, nem vegyültek a népek egymással, pedig csak néhány domb és egy fenyves választotta el őket egymástól, itt, a Héthalom kellős közepén. Nem volt ez különös senkinek, ma azt mondanánk, hogy így alakult. Valahogy így hozta az élet.

Rég volt, nagyon rég, még azelőtt, hogy a völgybe évtizedekre megtelepedett volna a kénes köd, és ezzel együtt a tölgyfákon a hamuszínű kérges tapló, már arra sem emlékezett senki, hogy miután egy nyári este, talán emberöltő után, felszállt a sárgás, hurutos pára az udvarokról, és a kertekben újra megjelent a vörösprémes, erdei róka, még azelőtt, hogy a rablóarcú katonák végigdobogtak volna a patak fölött általfektetett pallókon, és kiráncigálták volna az asszonyokat a padlások mélyébe rejtett ládákban, még azokban az időkben, amikor nem volt papír, és nyírfakéregre írtak szurokkal az emberek, a házaktól távol ugyan, de már a kerteken belül, megjelent egy szakállas asszony.

Nehéz lenne elképzelni, hogy ugyanabban a völgyben történt mindez, ahol olyannyira helyén voltak a dolgok, ugyanabban a békésen zümmögő faluban. Ha nekem sem lenne semmi közöm azokhoz a régmúlt időkhez, könnyen meghagynám pihenni az évszázados források mélyén, itt, vagyis hát ott, Héthalom kellős közepén, ha nem éppen az új szelek készletének írni, azok a soha nem nyugvó szelek, amelyek a másik völgyben fújnak, azok a berdyanski hűvös szelek, és nem hajtana az a kényszer, amely itt felénk nem hagyja békén az embereket, hogy folyton a mélybe nézzenek, ahelyett, hogy a magasságokat fürkésznék.

A szakállas asszony sűrű, fekete bozontja bő kebleihez ért, arcára barnás kéreg telepedett, mohavirágok és zúzmótölcsepek nőttek a nyakán, mintha csak a meséből került volna elő. Udvarán szeméthegek érték egymást, a kormosra égetett üstben egerek, kígyók és menyétek zsírja főtt, az omlós ragadozóhús langyos szagát a szél átfújta a dombokon, befújta a tornácokba, a kredencekben pihenő poharak közé. Tűnődtek az emberek, vajon miként menekülhetett meg ez a boszorkány a máglyák elől, hiszen az ösvény, amely a lápon keresztül a házhoz vezetett, nem rejtette el vackát, hanem jól láthatóan csillogott a holdfénynél a bányából odahordott vasérces kövektől. Az asszonyt Bábának nevezték, mert azt nem lehetett elfogadni, hogy valakit Apolipa Pandevának hívjanak egy olyan faluban, ahol Kovácsok, Pásztorok, Kondások, és amúgy csupa jó emberek laktak.

Aztán teltek az évek, és két hosszú tél között lassan kicserélődött a népség, miközben a természet folyton azon dolgozott, hogy visszafoglalja magának azokat a területeket, melyeket a derék falusiak évszázadok megfeszített munkájával tettek magukévá. Lassan kicserélődtek tehát a népek a kis völgyben, új nevek jelentek meg hangtalan, csupán a vén Bába maradt ugyanaz a falu szélén, iszapféglából összetakolt házában, miközben már senki sem emlékezett arra, pontosan hogyan is került oda.

A baj nem húzta sokat az időt, nem volt szokása. Észrevétlenül lopózott a faluba, éppen a tavaszi virágzás idején, amikor a patakban tisztáló asszonyoknak eszükbe sem jutott volna a kirobbanó cseresznyevirágok közt arra figyelni, hogy a fenyvesek irányából közeledő posztókereskedőnek diónyi szürkés-kékes csomók duzzadtak a nyakán.

Pásztor Bözse néni, aki akkor reggel egy bőséges disznóvágás zsíros foltjait próbálta eltávolítani a fehér rongyokról, amikor három nap múlva a már megszáradt lepedők között feküdt verejtékezve, és az anyjától örökölt daccal továbbra is teljesen hűvösen szemlélte az ágya köré gyűlt tömeg szitkozódásait, eszébe jutott a szakállas asszony, és az átok, amiről még nagyanyja beszélt leányka korában. De ezt már nem mondhatta ki, mert gondolatait percekkel később fehéren emelte magasba a máglya izzó szele, a kővályún túl, a nagy diófa árnyékában.

Pásztor Bözse néni volt az én üknagyanyám, talán szépnagyanyám, vagy még sokkal régebben élt, még mindennek előtt, már senki sem tudja pontosan, nem is lehet ép ésszel ezeket a folyton egymásba tekeredő, végtelen rokoni szálat kibogozni. Mindenesetre, az utolsó anya volt az új kezdet előtt, családunk özönvíze előtti idők utolsó ősi neve, az ősatya anyja, az utolsó férfi nukleusza.

Már gyermekkoromban bambán figyeltem a családi ünnepekkor ugyanúgy bemutatkozó férfiakat és nőket, és elég korán ráéreztem, hogy engem sem hívnak másként, mint amazokat, továbbá kedves, tejfehér bőrű húgom is a mindenkori női nevek kikerülhetetlen nyomása alatt cseperedett fel. Adta tehát magát a történet, felgöngyölíteni a kezdeteket, megvizsgálni, hogyan ölelkezett egymásba a keresztelési szentség azzal a bizonyos sejtelmes, múltbeli folttal, amire már pontosan senki sem emlékezett. Nos, amikor Bözse nénit kivitték a kapun, útban az utolsó máglyák egyikéhez, a tavaszi zsongásban senki sem figyelt arra, hogy az oldalszobában, zöld bölcsőben, egy kései kalandból született kerek arcú legényke meresztette nagy, zöld szeméit, nem érte, de érezve a levegőben szertefolyó feszültséget, és aki évekkel később, amikor vörhenyes bubókkal borított testét szemlélte egy padlásra zárva, még nem is sejtette, hogy ő lesz az első a család történetében, aki egyszerre kapja meg a büntetést és a feloldozást, aki egyszerre éli meg az átok és kegyelem csodáját, aki, mint minden férfi, úgy lett mindannyiunk atyja, hogy arról, egyik pohárból a másikba átfolyó életében a legkisebb fogalma sem volt. Az utolsó férfi lett ő a feketehalál idején, az ő sarja vagyunk mi mindannyian. Az ő, néhai Ábel atyám nyírfakéregre vetett emlékeire bukkantam nemrég a rongybabás láda aljában. Súlyos sorok ezek bizony, nehéz, sőt időkről beszélnek, olyan időkről, amikor dézsával öntötték a nyavalyákat az emberek nyakába.

Mindennek van egy kezdete és egy vége. Bár legtöbbször könnyű elkezdni és gyötrelmes befejezni, van rá példa, hogy vége lett, pedig észre sem vették, hogy elkezdődött. Továbbá a végtelennek vannak az időben olyan pillanatai, amikor testet ölt, amikor csak egyszerűen történik. Nehéz. Nehéz elképzelni, hogy a végtelen tud és akar véges lenni, ha kell. A kezdet, az origó, a családi proton pszeudosz pedig ott lapult a nyírfaszemek között, a dohos rongybabás láda aljában.

Bözse néni falu fölött kerengő hamvait még jóformán el sem fújta a minden őszele felélénkítő északi szél, oly gyorsan teltek az évek,

olyan konok az az asszony, nos, Ábel atyám azon kapja magát egy reggelen, hogy felugrasszák egy meredek falépcsőn, a pap távolról feladja az utolsó kenetet, és egy sötét, dohos padláson találja magát még néhány szellemszerű alakkal, kiknek testét ugyanolyan sötét bubók borítják, és amelyek elegendő okot szolgáltatnak arra, hogy összezárják őket, távol az egészségesektől. Nézi a csillagokat esténként a félrehúzott cserepek között, és arra gondol, ím elérkezett az áldott nap, amikor magán érzi az égiek figyelmét, amikor tudod, hogy kivételes ember vagy, és ez borzasztóan fáj. Hátha elszáll majd belőle ez a nyavalya, a fájdalom, de még így is, összetörve is hálát tud adni. Miért is?

Minden nap újabb gyötört testeket tuszkolnak fel. Megismerkedik egy lánnyal, mintha nem falubeli volna. Felemeli a deszkáról, odaülteti maga mellé a ládára, szemei mélyek, mint kút vizében az ég. Senki sem kivétel, úgy látszik. Nem tud beszélni, fáj mindene, szája, a szeptemberi szántás, együtt néznek ki a cserepek között: Maradj csendben! Látod-é, visszajöttek a gólyák! Zsibbadnak az ujjbegyek, a lány karja reggel óta kemény csomókkal telt meg. Ősöm, akit Ábelnek hívnak, aggodalommal nézi, hogyan terjednek szét testében a mérges kelések, ezért írni kell, amíg erő van még, és olaj a lámpában, mert ki tudhatná, mikor jön el a vég, vagy akár a végrehajtók kíméletlen csapata. A máglyákat könnyen elő lehet venni, és tisztább munka lenne, mint itt szenvedni, ki tudja, meddig, a sötét zugokban lopózkodó koszos árnyakkal. Ó irgalmaz, Istenem!

Ábel atyám aztán ezt írja:

Nézzém az arcát, néz vissza reám, mint egy kicsimacska. Dől a feje jobbra balra, mondja, nem érti. Olyan szaga van, mint a mezőnek aratáskor, de lehet, hogy a lépcsők felett száradó almák és körtvék szagát érzem. Szinte hallom, hogy a lila bubók puhán sercennek ki omlós kis tüdején, remegő belei között, és a piros harisnyába bújtatott lábfejen. Egy lúdtollas pennát emelt ki a táskájából, egy kis üveg tentát, belemártotta a toll hegyét, és mintha hímzett volna, csuklójának íves mozdulataival ügyesen ezt írta a gerendára: *Нина*. Látta, hogy nem értem, kezeit a mellére tette, mintha vallomást készülné tenni, közben lassan mondta, és hagyta, hogy figyeljem a száját: *Нина*.

Minden napja csoda, minden perce ajándék. Azok közül, akik a legelején kerültek fel a padlásra, már csak Ábel atyám és Mariusz élnek. Gondolatban, persze, hogy is kerülhette volna meg, naponta százszor átnyalazta élete fonalát, bűnök után keresve és bizony találva, vajon mi érlelhette ilyen módon epéssé Isten haragját. Azok a döntések biz nem fehéren feketék. Fortyog a gyomrokban a sápadt málé, reggelente több cserepet emelnek le, hadd süssön be az áldott Nap. Ilyenkor szitkozódnak az örök, és kövekkel dobálják őket, az anyjuk kínját, a fertőzött mindenüket, el kellene égetni az összeset, ahogy vannak. De őket ott fent ez nem érdekli, zajlik az élet, lassan minden gondolat megtalálja a helyét, és úgy látom, Ábel atyám szerelmes lett ebbe a *Nina* nevű lányba, pedig nem értik meg egymás nyelvét. Nézi, ahogy alszik, mint egy mókus, közben szívével előnti a szépség, szemeit a könnyek, a fakéreg erezetén látszik, szétfutnak a cseppektől a szénfoltok. Nem látta errefelé ezt a lányt, úgy lehet nem falubeli, nem szokott a patakon mosni. Arrafelé, ahol ő lakik, vízimalom mossa a rongyokat. Hol laksz, te *Nina*, tán csak nem a *Kutyák útján*, arra, amerre nem szabad járni? Van egy nagy, magas ember a zsákok mellett, a tanító lehetett, látja, hogy nem érti meg atyám a választ, ismeri a nyelvet, hát fordítja: Nem, *Berdjanskban* van az én házam, túl a legelőkön, arra! Nézik a cserepek között Ábel atyámmal az irányt, amerre *Berdjansk* van, ahol nyárfából készült örvényeltető malmokkal mossák a ruhákat, és ahonnan a halottak szemfedőjét hozzák a faluba, valamint a szépen horgolt csipkéket. Az a hír járta akkoriban, hogy *Berdjanskban* laknak a szépasszonyok, jó lenne azt távolról elkerülni. Az onnan fújó szelek előtt pedig beriglizték az ablakokat. A padláson viszont kikerülhetetlenül közel került egymáshoz minden, egyetlen nagy, beteg test volt mindenki. Elmajszolják az egyetlen barackot, amit *Nina* a zsebébe csúsztatott, amikor elragadták a kamrából a végrehajtók. Ő tehát *Nina*, az első nő, a *berdjanski zsenge* hajtás, az új élet kezdete. Az eldugott, mohás zugokból újabb árnyak támolynak elő, képtelenség lenne már szinte megszámolni, hányan vannak a padláson. Mindenhol beteg testek fekszenek, az utolsó gyertyák is elégnek, éjszaka csak a *Hold* világít ezentúl. Sokan képzeldnek, harcok dúlnak, tüzek égnek, morajlás, az atyám írással marad a fényben: Isten vélem, hogy tiszta a fejem! Aztán meghal az öreg *Papó* is. Sokáig ott hevert a dióval töltött kosarak mellett, a hátsó fertályban, ahová nem ért el a fény. Senki sem vette észre, hogy már napok óta ugyanúgy fekszik. Tűzoltó tömlőkbe tekerték, és jó mélyen benyomkodták a cserepek alá, hogy ne legyen láb alatt. A kintiek hallani sem akartak arról, hogy a fekélyes test a padláson kívülre kerüljön. Arra kellett tehát berendezkedniük, hogy a halottakról saját maguk gondoskodjanak.

Ábel atyám itt kitérőt tesz, a múltba kalandozik, minden bizonyos lelki merülései fényt derítettek egyre s másra, melyet fontosnak gondolt nyomorúságos helyzetében elmesélni. Ábel atyám apai dédnagyanyja az elsők között érkezett ebbe a völgybe a távoli sztyeppékről, egyedül, pontosabban egy számár, és a hét hónapra rá megszülető fia társaságában. Egymaga tapasztotta a házat, amelybe behordta azt a néhány holmit, amit a számár két oldalán kosarakban hozott magával. Jól termelt a zsíros föld, és bár sok volt a kavics és a hordalék, csupán néhány évre volt szükség, hogy a telepesek megerősödjének, és megjelenjenek az első olyan jelek, amelyek arra utaltak, hogy még sok száz évig ebben a völgyben terveznek élni. Az öregasszony, akit mindenki *Mamónak* hívták, mélységesen hitt a sorsszerűségben, és váltig hangoztatta, hogy közel már az idő, amikor valakinek a családból meg kell szenvednie a múlt borzalmaiért. Ablakában, a mindig párás üveg mögött muskátlik piroslottak, és macskák szenderegtek.

Ábel atyám írja, hogy évekkel később, annak a háznak a pincéjében egy régi ládára bukkant, tele rongybábukkal, még az első vándorcirkusz idejéből, amelyet egy barna, borostás, majomszerű ember indított útjára, akit *Bebe Bostonnak* hívtak, és *Mamó* véréje volt. A félkegyelmű *Bebe Boston*, amikor egy nyomasztó délutánon érte jött az a nagy, fekete, kóberes szekér, kitette a ládát a kapu elé, de a sietségben félig beletolta a patak vizébe. Olyan kevesen laktak akkor még a völgyben, hogy aki elsőnek meglátta a félig szétrohadt ládát a kapu előtt, éppen *Orbán* volt, a halász, akinek kaszálóját a tavaszi áradás megtöltötte nagy, kék szemű rongybábukkal. Összegyűjtötte a kis színes vászontesteket egy nejlonzsákba, és elindult felfelé a völgyön a kicsiszekérral, rajta egy nejlonzsákkal és egy ganéhányó villával, hogy megkeresse, honnan ragadhatta magával a víz. *Orbán*, a halász nem járt soha messzire halászni, és mivel inkább gabonát termesztett, mint halászott, ősszel, betakarítás és pálinkafőzés után indult el gyalog, a patak mentén, és százsz falvak irányába. Nem kellett sokat menni, talán két napot, és feltűntek az első házak, amelyeken kis ablakok lapultak a falemezes zsaluk mögött, mindig becsukva. Az első százsz falu határában volt az a halastó, amelyben szép, zsíros, ősz végi pontyokat lehetett fogni. *Orbán* azt hitte, hogy mindenki, aki nem az ő nyelvét beszéli, az úgy beszél, mint azok a csendes emberek a

halastó melletti faluban, a szászok.

Szóval haladt felfelé a völgyön Orbán, mögötte nagyokat koppant a villa a kicsiszekér kopott peremén, és valahol félúton találkozott egy fehér hajú emberrel. Bőrének bivalytej színe volt, minden bizonnyal az olvadás jeges szele szárította ki, pikkelyes fehér por ült rajta. Megszólította ez az ember. Orbán azt hitte, szászul beszél. Olyan volt, mint egy bábu a nejlonszákból, nagy, kerek szemei kéken ültek fehér szemöldökei alatt. A hangja érces volt, száraz, és Orbán nem értette a szavát. Ahogy hallgatta ezt a zsiszegő beszédet, egyre bizonyosabb lett arról, hogy az nem a szászok nyelve. Úgy tűnt, a szőke ember sejtette, hogy nem értették szavát, mert kivett barna posztókabátja zsebéből egy megsárgult, összehajtogatott lapot. Orbán nem tanult soha olvasni, írni sem kellett soha neki, de azokat a fekete, egymásbafonódó vonalakat, amelyeket a lapon látott, jól megjegyezte: чума. Ahogy a szőke ember többször is elismételte, egyre rémültebb hangon, a hangzásból Orbán mintha a nagyanya szavát hallotta volna, ahogy remegő hangon figyelmezteti a legfontosabbra, ami életében vezérelje, az ima. Az idegen arca komoly volt, fölötté riadtan rohantak a felhők. Még egyszer közel tartotta a halászhoz a papírt, hogy jól láthassa. Aztán a bábuk közé dobta, és elsietett arra, amerre a felhők tartottak. Orbán továbbhúzta a szekeret, és mivel Bebe Boston házába költözve görényeket és denevéreket talált, elvitte a bábukat Mamónak, adja majd oda az igazgatónak, amikor hazakerül. A láda pedig a pincébe került, és megfagyott az idő kocsonyájában.

Míndez elég régen történt, hogy senki se emlékezzen rá, és akik emlékeztek is, azok sem adtak neki túl nagy jelentőséget, mint ahogy minden emlék elmerül egyszer a lehetetlen és a mese határán egy végtelen mocsárba. Akkor Orbán napokig emlékezett a fehér hajú idegen arcára, aztán lassan elfelejtette, és soha többé nem jutott eszébe, csak akkor, amikor egy reggel a mostohaanyja elhívta a falu vénjeit, vizsgálják meg a bubókat nevelt fia lábán. Miután elmesélte töviről-hegyire a találkozást a hűvös idegennel, a sokat látott vének közé, mint gonosz szellem fészkelte be magát a felismerés, hogy az a puha nyelvű, hűvös, szőke ember éppen a dombokon túlról, Berdyanskból érkezett, hogy megkongassa a vész bánatos harangjait. De Orbán barnás, összeszáradt testén akkor már nem lehetett segíteni, és mivel ő egyedül tudott a pincében hagyott ládáról, minden bizonnyal az a mérhetetlenül békés, kószáló lelke vezette Ábel atyám kezét, hogy a ládában kotorásszon, és megtalálja a penészes rongybábuk között a megsárgult fecnit, rajta a figyelmeztetéssel: чума. Persze, az idő jeleit nem látjuk meg soha, bután lépkedünk tovább, elkövetve ugyanazokat a hibákat mindig. Ott lebegett tehát éveken keresztül az üzenet kódos csövájá a levegőben, míg végül a találkozás a szőke emberekkel és a betegség egymásra találtak egy sötét padláson, Nina pedig az Ábel atyám szájára tette a kezét, amikor ki akarta mondani a nyavalya nevét: Berdyanskban nem nevezik néven a gonoszt.

Lázálmok hosszú sora következik.

Az erdő szélén fekete bárányok, nem is széle az, hanem egy tisztás a rengetegben, ott kuporog ő, egy füstölgő tűzhely fölött, feje fölött villóznak az égi tüzek fényei, bárányok rágják a lábát, szálldosó tűz, víz és tüdődarabok, tarkóján egy diónyi vörhenyes bubó, a szürke kendő alatt, mint porcok, merednek a vállai, eszembe jutnak a mesék, a nagy fekete sötétség, Jancsi és Juliska. Vagy valahol, Uram? Egyre több bizonytalan szó, kószá vonalak, foltok a lapon.

Isten nem válogat. Azon a reggelen felrágatták Vulkán Benjámint is, az igazságost. Ő vitte a csodaorvos híret. Nagy, fekete szekéren érkezett Láng doktor, mint a halál. A négy telivér mögött Abel Kauciuc volt a kocsis, a brassói Kauciuc hóhéremzetség utolsó sarja, aki munka hiányában gyakran kaszált korábban Ábel atyámnak a kertben. Megálltak a téren, és a fiáker meleg gyomrából méltóságteljesen lépett ki Láng doktor a méregzöld bársonymellényében, körülnézett, és ahogy meglebbentette makulátlan haját a szél, mindenki úgy érezte, hogy megjött a megváltás. Aztán igazságtalanságnak is tűnhetett, hogy éppen őt vitte el következőnek a fekete halál, de olyan hirtelen, hogy reggel, azalatt, amíg Vulkán Benjámint, az igazságos a fohászt dúdolta a csodadoktor meggyötört teste fölött, a méregzöld bársonymellény alatt csontos roppanásokkal sietett az enyészet, és amire a négy telivér odakopogott a fészker elé, Láng doktor helyén csak egy száraz bőrtömlő feküdt, mint egy madárijesztő. Vállaira leomló fehér haját tökéletesen simára fésülte Benjámint. Senki nem tudta pontosan, hogy honnan érkezett Láng doktor, de amikor Benjámint elmesélte, hogy a doktorral a gyógyulás utolsó reménye is szertefoszlott, Ábel atyám arra a szőkére gondolt, akiről Orbán halász mesélt. Talán ez is onnan jött, hogy segítsen. Nina nem ismerte, csak bámulta az égen kihunyó rozsmaringos templomi gyertyákat.

Szeretem ezt a galambcsontú lányt. Óvatosan ölelem magamhoz, nehogy összetörjem. Halkan, bársonyosan, mint az egér surranása. Miközben karjait a nyakamba akasztja, érzem, hogyan hasadnak fel hátamon a bubók, és folyik végig az ülepemen a nyúlós váladék. Közben horkolnak körülöttünk, a réseken süvít a jeges szél, gyengének érzem magam, nem fogom megérni a reggelt. Ím, lön Szodoma! Maradt-e még valami hátra? Maradt-e még idő mögöttünk? Csak néhányan csoszogunk már a padláson. Ki tudja, hányan fekszenek már lélegzet nélkül, érti ezt valaki, hogyan tobzódik a fertő itt a félhomályban? Aztán hozza a hírt a brassói zsidó orvos, aki utolsónak került fel, hogy napok óta madarak hullanak az égből, ejszen vége az időeknek. Tompán doboltak egész este a kis tollas testek. Félrehúztam egy cserepet, megfogtam egy becsapódó mátyásmadarat, és behúztam a résen. Pont az volt, mint amire számítottam: a vörösös tollak alatt ujjbegynyi lilás bubók nőttek. Az egeket is megfertőzte a fekete halál. Apámat megölte egy török, dédnagyapámat tatárok rabolták el, anyámat torokgyilk nyuvasztotta meg, nyolc testvérem közül ötöt a benuulás vitte el. Égessenek meg, ha akarnak, de Isten, hogy Te mit akarsz tőlem, azt nem értem!

Nem akarják többet felvinni a betegeket a padlásra, terjed a kór, a harag, nem sikerül megállítani. Eldöntötték az őrzők, hogy ezentúl katapultálják a nyomorultakat, húzzák tehát félre a kovácsműhely felőli oldal mentén a cserepeket, helyezzenek szalmazsákokat, több rétegben, vagy fogják ki őket, ahogy akarják. Fekete csomós arcok tapadtak a végtelen mennyre, olyan volt, mintha megnyílt volna az ég, fölöttük hangtalan jártak a felhők, mint mindig.

Nincs már hely a padláson, el kellene temetni a holtakat a földbe, vagy valahová elvinni. Arról szó sem lehet, hogy végighurcolni a házak között a fertőzött hullákat, oldják csak meg ott fent, ahogy lehet. Mert az élet eddig is kialakította az új, beteges rendjét, fájdalmas szabályait, hogy például a padlás szárazabb, hűvös szegletében helyezték el az elhulltakat, sorban, mint a zöldséges ládákat, egyik oszlopot a másik mellett, egymásra téve, megtámasztva lécekkel.

Küldtek fel anyagot egy katapultához. Építsék meg, és a nyíláson keresztül repítsék a holtakat a sziklás kertek irányába, arra úgysem jár senki. A családi kötelékeket viszont nem írhatja fölül semmi, a betegek nem engedik a veriket, azokkal kezdik tehát a katapultálást, kiknek nincs hozzátartozója.

Újra a reggel, az életben maradás áldása és nyomorúsága. Ábel atyám azt írja, egy szakállas asszonnyal álmodott, széles arcán festett vigyorral járta az utcákat, és minden házra köpött egyet, igézés ellen. Ébredés után fáradt, az álom jár az eszébe, fáj mindene, csak a Nina hajából áradó tavasz illata jelenti az életet. Jöjjenek már vérben forgó lovasok, és gyűjtsék fel végre ezt az egész szemetet!

Döglött vörösrókákat dobáltak fel. Azt üvöltötték, megvesztek, mint a padláson levők, az átkozottak. Csapós volt a szaguk, mint az erdők mélyének. Felcsillan újabb remény, a gyógyulás távoli fénye.

Hogyha egyszer meggyógyulok, bizonyisten elmegyek, és meglessem a berdyanski szláv lányokat, feredés közben, a Hmrod vízében. A bozótnban fogok kúszni, arcomat az avarba merítem, nesztelen, nehogy elriasszam a kikötött lovakat a tisztáson, és figyelni fogom, hogyan párosodik illatá a tavasz a patak hűvös vize fölött. Ha meggyógyulok, nem fogok többet aggódni, hogy mi lehet útközben, rám ronthat-e erdei górr, hamis vérbere vagy sötét golondár, nem fog elrettenteni még a szakállas asszony időnként feltűnő réme sem, átmegek a dombon a berdyanski völgybe, és megnézem, honnan jött Nina Ber.

Nem vagyok bizonyos abban, hogy ezt az utolsó bekezdést Nina írta-e már. Innen ugyanis ő veszi át a pennát, és azon a recsegő nyelven írja tovább a történetet, amelyet ezen a nyírfakérgen ismertem meg.

Néhány napja nem hoztak már újabb beteget. Mindenki meggyógyult volna odakint? Talán már tíznél is kevesebben maradtak. Nincsen már lámpaolaj, amint besötétedik, csak a horkolás és a gerenda percegése jelent kapaszkodót a valóságba. Ervina Teszenyina vigasztalja Ninát, ő még elég erős, hogy felhúzza minden reggel a vackoros kosarat.

Végül nem a katapultálás volt a megváltó gondolat. Nina szerint az ősök mongol szellemei (milyen ősokról beszélhet?) szállták meg a padlást, amikor valakinek kipattant a fejből a mindent megoldó ötlet, hogy bontsák ki további helyeken a cserepeket, és a testeket adják át a baglyoknak, és vércséknek. Ilyen módon az ég madarai visszahordják a testbe rekedt lelket oda, ahol a fény születik, szétszórják az égtájak felé, és nekik a padláson több hely marad az életre.

Lassan nyárba fordult a tavasz, és az a hír járta, hogy mégis megtartják Orbán ünnepét, mert véget ért az átok, elmúlt Szodoma, kitergették a színes báli ruhákat, éltették a kuruzslókat. Mintha nem is lennének már. Ábel atyám lázálmai nem érnek véget. Már csak csont és bőr az öreg.

Megtörtént aztán, aminek meg kellett, ami magába fordította azt a bizonyos sorsszerű ívet. Ábel atyám ugyanis az utolsó éjszaka a félrehúzott cserepek között elrepült. Lelke, mint egy tengelic, úgy surrant ki. Az utolsó férfi. A padlást sárgás fény töltötte be, mintha égett volna a falu. Mondták is Ervinával, jelnek kell ez lennie.

Végül ketten maradtak csupán, Ervina Teszenyina kománé és Nina néném. Hátraköltöztek a padlás sötét részébe, mert nem férték már a testektől, a katapultot pedig nem tudták ketten működéskébe hozni. Reggelente, ha nem felejtette el az éppen szolgálatos gyümölcsbiztos, megcsengette a kis vascsengőt a kemence mellett, leeresztették a kosarat, és megtöltötte mézvacokkal, aztán leengedték a mosóteknőt is, abba meg rendszerint két veder törökbúzáat töltött, aztán az adag egy vederre csökkent, mióta csak ketten maradtak.

Itt megváltozik a tinta színe, nem kizárt, hogy vérrel írja innen. Hátravitte Ervinát. Egyedül maradt. Nem a kimondott szó döntött, nem a hang volt az. Az átoknak nem kell talaj, nem kell forma, magától érleli az idő.

Ábel atyám utolsó sorait, önkívületének végső, mindennel megbékülő foszlányait Nina néném látszólag már nem a padláson írta le. Szépen terülő, tündöszzerű sorok, a megnyugtató, új kezdet első hangjai. A lázas agónia képeit, több éjszaka és nappal forró veritékes lázálmaikat egy összefüggő darabba rakta össze Nina Ber, az első nő:

A napfény a fekete anyag minden libbenésénél bevilágítja a lakkos lemezeket. Azt hiszem, reggel van újra. Félrehúdom a sötétítő mályvaszínű bársonyát a két egymásnak lapuló ablakból. A fiáker már napok óta ráz ezen az istenverte köves úton. Nem ide való ez a szekér, mondtam már neki, mielőtt elindultam volna. Ha menni akarsz, most mehatsz utoljára, ennyit mondott csak. Dombokat látok elmaradni, kis szénakazalokkal, szerény kis földekkel, mint szülőfalum határában. Veszettül ráz a hintó, rángatóznak a fekete bojtok, mint otthon a halottas szekeret húzó lovak kantárján. Mégis eljöttem. Mit szólna vajon nagyapám, mit mondana Papó?

Szénásszekerekkel megyünk szembe a hajnali fényben, talán már a berdyanski kaszálókban járhatunk, és amikor úgy kanyarodik az út, hogy az ablakon keresztül véletlenül szülőfalum irányába nézhetek, nem azt figyelem, amit kellene, hanem a fekete bojtokra rántom tekintetem. Eszembe jut ez-az, hogy mit miért, és miért nem, ám tudom, az utolsó szekéren utazom, nem lenne szép elbonyolítani azt, amit nem kell, ezért kigyomlálom a fejből minden olyan bonyolult, múlttal kapcsolatos gondolatot, ami megakadályozhatna abban, hogy tisztán a vörös valóságot láthassam, bár azt is érzem, hogy mostani állapotomban valóságról beszélni enyhén szólva könnyelműség lenne, ezért fogom szarvascsont nyelű bicskámot, amit Ervina Teszenyina kománémtól kaptam aratás után, és nem gondolva arra, majd mit fog szólni az, kinek nagylelkű gondoskodása és irtalmassága ültetett ebbe a szekérbe, azt vésem mélyen a makulátlan lakklemezbe, hogy ha megfélekezne róla, bármikor eszembe juthasson, mit keresek én itt: **Нина**.

Aztán váratlanul megáll a fiáker. Azt a kis kőhidat látom az erdő közepén, amiről a falunkbéli bátor favágók beszéltek, kiket munkájuk az erdő sötétjébe hívott. Úgy emlegették, mint az Élet Hídját. Aki átmert azon a hídon, hamarosan fiúgyermek születte. Az erdő csendes és hűvös, amolyan mesés, madárcsicsergéses, szépen folynak alá a napsugarak a tavaszi lombokról. Vigyázva fogok kiszállni, nehogy csizmám elmerüljön az avar alatti sárban, pedig az avar alatt csak ősszel terem sár, most pedig tavasz van. A híd alatt egy gyors vizű erdei patak zúg a mélyben, a túloldalon pedig egy szürke ruhás hölgy áll, zavartan, félve, mint aki régen nem látott embert. Hosszasan nézem a mályvaszínű bársony mögött azt a szürke ruhás nőt, tekintetében azt a riadt madarat. Álldogáll a kis kőhid túloldalán, parányi ujjaival időnként a ruhájába tűr, fekete haján megcsillan a harmat, barackzsír illatát szembefújja velem a szél.

Valahol egy madár énekel, hamarosan erőt gyűjtök, kilépek a hintóból, és lassan elindulok a hídon férfiként a nő felé. Hamarosan elindulok megkeresni azt a nőt.

Erről szól tehát a vén Bába átka. Senki sem különb a többinél. Arról szól hát Szodoma, hogy mennie kellett, hogy nem volt maradása, hogy meghalt Ábel atyám, és a teljes nemzetség vele. Ám legfőképpen arról szól az átok, hogy bár bizonytalanul dülöngélt az idegen népek között, mégis életben maradt. Az átok azonban arról is szól, hogy abban a sötét erdőben, útna Berdyansk felé, a kis kőhidon találkozik egy férfi és egy nő, az utolsó életben maradt férfi, és az első életben maradt nő, azóta elburjánzott családjuk anyja és atyja. Azóta pedig családjukban, bár legtöbbször nem is sejtji, miért, a nőket Ninának hívják, a férfiakat pedig Ábelnek, a bitangokat pedig, hiszen mint mindenütt, a mi nemzetségünkben is előfordulnak, Káinnak. Így fordult tehát Nina anyám méhében életté az átok, ott a fertőzött padláson, ennyin múltott tehát minden, és azóta a körök megismétlődnek családjuk minden tagjával, mindenki átokba kerül, hogy aztán a legreménytelenebb helyzetből egy fiáker röptse egy olyan új kezdet felé, ami továbbtolja az élet lomha kerekét. Senki sem különb az összes többi Ábelnél és Ninánál, aki előtte hordozta a foltot. Ugyan tudom, hogy nem velem történt, az emlékek viszont nem halnak meg a testtel, hanem, mint történeteket tintával, szépen egymásba itatják a vérik, ezért, bár tudom, hogy nem én tettem meg, de ennek ma már semmilyen jelentősége nincsen, én pontosan úgy érzem, mintha ott lettem volna, amikor megdobáltuk a vénasszonyt iszappal a patakparton a fűzfabokrok mögött lapulva, és sötét átkok hagyták el a torkát, bársonyos éjjeli lepkék, tűzött a nap, nyár volt, és mi végigrohantunk visítva a cseresznyés kerteken, talpunk alatt hűvösen hajolt meg a kövér fű, és már leültem nagyanyám konyhaszékén a rongybábus ládára terített báránnyal, előttem gőzölgött a friss tojás, fülemben még mindig csengett, hamisan, hunyorgva, mintha a vén Bába tajtékozva üvöltene utánunk az átkot: Átkozottak legyetek örökre, legyen Szodoma már! Végül pedig, figyelj csak! Hol volt, hol nem volt, ott, ahol soha nem merted keresni, pont ott volt. Hol igen, hol nem, de mindig elég mélyen, hogy ne hallhasd a hangját, elásva, elzárva a felszíni szelek előtt, pedig mindig tudtad, hogy egy napon nem tudod elkerülni, nem tudod tovább rejtegetni, és találkoznod kell vele. Mi lenne, ha ma lenne ez? Nem is, ha éppen most lenne, ha most lenne az a perc, amikor szembe kellene nézzél vele. Tudod, mindennek van egy kezdete és egy vége. Ennyire egyszerű. **конец**

Kategoria: vers, próza
Denumire autor: Dimény Lóránt

Látó Szépirodalmi Folyóirat